

[47]

Sardar Patel University
B. Ed. (Semester-I) Examination (NC)
Monday, 26th March, 2018
Time: 02:00 pm to 03:30 pm
UE01CBD201: Reading and Reflecting on Texts

Total Marks: 35

સૂચના: - જમણી બાજુ દર્શાવેલ અંક પ્રશ્નનો ગુણભાર દર્શાવે છે.

- દરેક સામાન્ય પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબના પેટાપ્રશ્નો સાથે સાથે જ લખો.

પ્ર. ૧ નીચે આપેલા પ્રશ્નોમાંથી કોઈ પણ ચારના ટૂંકમાં ઉત્તર લખો.

(06)

- (૧) કોઈ એક વ્યાખ્યા વડે ચિંતનનો અર્થ સમજાવો.
- (૨) મૂકવાચન એટલે શું?
- (૩) બોધાત્મક વિચારણાના વિકાસમાં અનુમાનની જરૂરિયાત જણાવો.
- (૪) ચિંતનનું મહત્ત્વ દર્શાવો.
- (૫) વાચનમાં અર્થગ્રહણ એટલે શું ?

પ્ર. ૨ નીચે આપેલા પ્રશ્નોમાંથી કોઈ પણ બેના માગ્યા મુજબ ઉત્તર લખો..

(10)

(૧) 'શીખવાની કળા'માંથી લીધેલ નીચેનો ગદ્યાંશ વાંચી એની નીચે આપેલ પ્રશ્નોનો ઉત્તર લખો.

સાચા અર્થમાં તો શીખવાનું ત્યારે જ સંભવ બને છે કે જ્યારે આપણે સજાગતાની એવી અવસ્થામાં હોઈએ કે જ્યાં પણ કોઈ પણ પ્રકારનું આંતર કે બાહ્ય બંધન નહીં હોય. જ્યારે મન પરંપરા તથા સ્મૃતિઓથી બંધાયેલું નહીં હોય, ત્યારે જ યોગ્ય, સાચું ચિંતન થઈ શકે છે. સજાગતા જ મનની અંદર, મૌનનું અવતરણ થાય છે કે જે સર્જનનાં દ્વાર ખોલે છે. એટલા માટે સજાગતાં સર્વોચ્ચ મહત્ત્વની બાબત છે.

પ્રશ્ન: 'શીખવા અને સજાગતા વચ્ચે નજીકનો સંબંધ છે.'- આ વિધાન ઉપરના ગદ્યાંશના આધારે સમજાવો.

(૨) 'શિક્ષણ ભીતરનો ખજાનો'માંથી લીધેલ નીચેનો ગદ્યાંશ વાંચી સૂચવ્યા મુજબ ઉત્તર લખો.

જ્ઞાન પ્રાપ્તિ એ ક્યારેય ન અટકતી પ્રક્રિયા છે. અને જીવનના તમામ પ્રકારના અનુભવોથી તે સમૃદ્ધ થઈ શકે છે. એ દૃષ્ટિએ તે વધુ ને વધુ પ્રમાણમાં કાર્યાનુભવ સાથે સંકળાતા જાય છે. કારણ કે તે હવે કામગીરીના એકધારાપણાનો સ્વભાવ બદલાતો જાય છે, ઘટતો જાય છે. પ્રારંભિક શિક્ષણની સફળતા ત્યારે જ છે કે જ્યારે તે તેના અનુભવો પૂરા પાડે કે જેનાથી વ્યક્તિ માટે આજીવન શીખતા રહેવા માટેનો પાયો નંખાય અને કામ કરતાં કરતાં શીખતા રહેવાય.

પ્રશ્ન: 'જ્ઞાનપ્રાપ્તિ અને આજીવન શીખતા રહેવા માટે અનુભવો પાયો બને છે.'- પ્રસ્તુત વિધાનના સંદર્ભમાં ચિંતનાત્મક નોંધ લખો.

(૩) 'શિક્ષણ-વિચાર' પુસ્તકમાંથી નિમ્ન નિર્દેશિત ગદ્યાંશ વાંચી માગ્યા મુજબ ઉત્તર લખો.

ઘણા લોકોને એમ લાગે છે કે- અંગ્રેજી વગર શિક્ષણ અધૂરું રહી જશે, કારણ કે દુનિયાને માટે તે એક વિન્ડો છે- બારી છે. આ વાતમાં કાંઈક તથ્ય છે તેની ના નહીં, પરંતુ મારું કહેવું એમ છે કે તે એક જ બારી છે. બુદ્ધિશાળી લોકો પોતાના ઘરમાં માત્ર એક બારી નથી રાખતા, ચારે દિશામાં અલગ-અલગ બારી રાખે છે. તો જ ચારે બાજુનું દર્શન થાય છે. એક જ બારી હંમેશાં એક જ બાજુનું દર્શન કરાવશે અને તે એકાંગી દર્શન હશે.

પ્રશ્ન: લેખકના મતે ચારે દિશામાં અલગ-અલગ બારી રાખવી એટલે શું ? તમારા મતે સ્પષ્ટ કરો.

(PTO)

પ્ર. ૩ નીચેનામાંથી કોઈ પણ એક પ્રશ્નનો માગ્યા મુજબ ઉત્તર લખો. (૦૭)

(૧) તમારા મિત્ર વિવેચનાત્મક વાચન અને સર્જનાત્મક વાચન વચ્ચેનો ભેદ જાણવા માગે છે. તમે શું કરશો ?

(૨) 'વિલિયમ એસ. ગ્રે નું વાચન પ્રતિમાન' વિષય સંદર્ભે વક્તવ્યનોંધ તૈયાર કરો.

પ્ર. ૪ નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે પ્રશ્નોના માગ્યા મુજબ ઉત્તર લખો. (૧૦)

(૧) 'ચારિત્ર્ય નિર્માણ માટેનું શિક્ષણ'માંથી લીધેલ નીચેનો ગદ્યાંશ વાંચી એની નીચે આપેલ પ્રશ્નનો ઉત્તર લખો.

ચારિત્ર્ય નિર્માણના શિક્ષણનો હાર્દ ગણાય એવી મહત્ત્વની બાબત એ છે કે શિક્ષક પોતાના ચારિત્ર્ય દ્વારા અને જ્ઞાનનિપુણતા દ્વારા વિદ્યાર્થીને કેટલો પ્રોત્સાહિત કરે છે, તેના દિલમાં આ વિશે કેટલી ઉત્કંઠા પેદા કરે છે ? વ્યક્તિગત અને સામુહિક જીવન બંનેમાં ચારિત્ર્યનું મહત્ત્વ અને એની સુસંગતતા પણ શિક્ષકે ચરિતાર્થ કર્યા હશે તો તે મૂલ્યો વિદ્યાર્થીઓમાં પણ પ્રસરશે.

પ્રશ્ન: ચારિત્ર્ય નિર્માણમાં શિક્ષકની ભૂમિકા વિશે નોંધ લખો.

(૨) 'ત્રીજું મોજું'માંથી લીધેલ નીચેનો ગદ્યાંશ વાંચી સૂચવ્યા મુજબ પ્રશ્નનો ઉત્તર લખો.

ઔદ્યોગિક સંસ્કૃતિએ માણસનો પ્રકૃતિ સાથેનો સંબંધ સંઘર્ષનો કલ્પેલો. માણસ પ્રકૃતિ સામે જંગે ચઢેલો છે. તેને પ્રકૃતિ ઉપર પોતાનું આધિપત્ય જમાવવાનું છે. પ્રકૃતિને પોતાના લાભ માટે લૂંટાય તેટલી લૂંટવાની. માણસનું પ્રકૃતિ પ્રત્યેનું વલણ ગુસ્તાખી ભર્યું રહ્યું છે. પ્રકૃતિને માણસે પોતાની બાંધી માની. આવી ફિલસૂફીને કારણે ઔદ્યોગિક માનવે કૃતિ સાથે દુર્વ્યવહાર કર્યો છે.

પ્રશ્ન: લેખકના મતે ઔદ્યોગિક માનવે પ્રકૃતિ સાથે ભારે દુર્વ્યવહાર કર્યો છે.- આ મત સાથે તમે સંમત છો ? તમારું મંતવ્ય સ્પષ્ટ કરો.

(૩) 'પામવું કે હોવું'માંથી દર્શાવેલો નીચેનો ગદ્યાંશ વાંચી માગ્યા મુજબ પ્રશ્નનો ઉત્તર લખો.

આપણી શિક્ષણ પદ્ધતિ સામાન્યતઃ આપણને જ્ઞાન પામતાં, જ્ઞાન મેળવતાં શીખવે છે. આપણે સમાજમાં જઈને ઊભા રહી શકીએ, કોઈક દરજ્જો ધારણ કરી શકીએ, સમાજમાં આપનો માનમોભો જળવાય એટલા માટે આ શિક્ષણ પદ્ધતિ આપણને જ્ઞાનનાં પડીકાં આપે છે. આવાં પડીકાં શાળાઓ રૂપી કારખાનાઓમાં તૈયાર થાય છે અને વિદ્યાર્થીને બધું જાણી લીધાનો ભ્રમ પેદા કરે છે.

પ્રશ્ન: વર્તમાન શિક્ષણ પદ્ધતિ અને લેખકે દર્શાવેલો વિચાર બંધબેસે છે ખરાં ? તમારો મત દર્શાવો.

— X —